

Det var ikke alltid så lett...

Taler
Toralf Øksnevad

Dato
13 desember 1942

Sted
London Radio

- 1 Den som trer fram foran denne mikrofonen, han vet, at de landsmenn som lytter i Norge, de våger livet... Kan han si noe, som er en slik vågnad verd? Lytternes krav til ham er, at han skal si dem noe, som de ikke allerede vet, eller at han skal tale til dem om kjente ting på en slik måte at det kan være gagn i det.
- 5 Kan han fylle disse kravene? Det er det spørsmål, som melder seg for hans samvittighet, om og om igjen. Man trer ikke fram for denne mikrofonen uten med ydmykhet i sinnet.

- Men han har også andre lyttere. Han har sjømennene. Kan han gi dem den rette landkjenning? Han har våre væpnede styrker og andre som lever på fremmed jord men har alle sine tanker hjemme. Kan han bidra til, i aldri så liten grad, å gjøre avstanden mellom nordmenn mindre og ventetiden en smule lettere å bære? Han har våre landsmenn i Sverige og andre land, og han vet at mange dansker og svensker og en del finner lytter. Kan han vise, at vår sak er verd å
- 15 kjempe for, kan han øke ærbødigheten for de blanke våpen? Han taler til tyskere også, og han taler til quislinger, de aller fleste quislinger. Og til dem alle skal han tale på samme tid. Så broget sammensatt er lyttermassen; det er håp om, at det som kanskje går enkelte forbi, kan ramme et mål allikevel, og dermed få sin betydning som ledd i en større sammenheng.

20

- Det er en lang ventetid vi har gått igjennom, og vi har hatt lange perioder med nedslående eller sparsomme nyheter. Vi har hatt mer å fortelle om allierte forberedelser enn om hva som er blitt utrettet. Det har tatt tid for amerikanerne å komme på full krigsfot, det har tatt tid og krefter å parere alle de slag, som
- 25 japanerne og tyskerne har rettet mot våre stillinger. Det var ikke minst et tungt tilbakeslag, da vi i fjor sommer mistet Tobruk, og Rommel trengte inn i Egypt. Men utover høsten har Stalingrad lyst opp i mørket, og de allierte bombetokter har vært et positivt vitnesbyrd om den økende slagkraft fra vest. Så kom den store britiske bedrift i Egypt og Libya, amerikanernes landgang i Nord- og Vest-

Afrika fulgte, og russerne viste sin offensive kraft. I atskillige uker har vi nå kunnet bringe lytterne fyldige meldinger om denne overordentlig gunstige utvikling.

- 35 Det var ikke å vente at de store framstøt i Afrika, fra øst og fra vest, skulle kunne fortsette uten stans. Både i Tunis og i Libya må stillingene utbygges og kreftene samles før vi kan gå inn i den neste fase av utviklingen. Det er veldige områder, det her dreier seg om. Målet er å få aksens styrker kastet ut fra Afrika. Ingen tviler vel lenger på at det vil skje. Tyskerne på sin side må fortsette med å
- 40 omgruppere sine stillinger for å møte den store Middelhavsfront, samtidig med at de ikke kan føle seg sikre på om ikke de alliertes neste framstøt vil komme fra en helt annen kant. Russerne opprettholder sitt press, men det er tvilsomt om vi kan vente store forandringer på østfronten i de nærmeste vintermånedene. I det hele må vi være forberedt på at det en tid framover ikke blir så sensasjonelle
- 45 begivenheter som de, vi opplevde i slutten av oktober og begynnelsen av november. Det kan igjen bli smått med nyheter mange dager.

- På de indre fronter er det grunn til å frykte at tyskerne vil ta hevn for sin motgang. Når de ikke lenger kan slå fienden i felten, kan de i det minste hevde seg overfor våpenløse mennesker. De kan pine dem, de kan drepe dem. Når
- 50 mismotet brer seg i Tyskland, kan de i det lengste møte det med tilførsler av matvarer og andre artikler fra de hærtatte land. Men jo mer det blir sendt ut fra et så utplyndret land som Norge, jo tydeligere viser det hvordan det står til i Tyskland. Og for hver gang en tysker vender tilbake til Norge fra et opphold i
- 55 Tyskland, jo sterkere bærer han preg av den tyske hjemmefronts dype skuffelse over utviklingen.

- Den fysiske og psykiske påkjenning vårt folk lever under, er så tung å bære, at vi innerlig må håpe, at krigen ikke blir langvarig. Men hvor tung byrden enn er og blir, så er det noen, som har større grunn til å se med bekymring på framtiden enn vi har. Det er en ufattelig dumdristighet de viser, de som ennå våger å legge
- 60 stein til byrden, og fører krigen videre på den indre front, til tross for at de må vite at Tyskland bare kan forhale nederlaget, men umulig kan gå av med sluttseieren. De som fremdeles deltar i denne krig mot våpenløse landsmenn, de
- 65 er uslere enn noen. Og de landsmenn som ennå i dag står lunkne og prøver å bære kappen på begge skuldre, de spiller et tapt spill med sin egen skjebne. Quisling har gitt alle sine partifeller ordre om å skaffe et nytt medlem hver innen utgangen av året. Det er ikke lang tid igjen. De som måtte være villig til å gå inn i

70 partiet nå, de vet hva NS er og hva de kommer til å dele ansvaret for.

Den enkelte nordmanns innsats i dag gjelder ikke noe ringere enn dette: Være eller ikke være - for meg selv, for min slekt, for mitt land. Om det er stillstand eller ei på de store krigsfronter, så er kampen på de indre fronter alltid like
75 krevende og like viktig. Enhver husmor som ikke blir grepet av fortvilelse men holder motet oppe, ethvert barn som ikke klager, enhver ungdom som bærer hodet høyt, enhver kvinne og mann som setter all sin åndskraft opp mot barbarene, slår et slag for vår sak.

80 Vi kan verge vårt land i tanker, ord og gjerninger. Og vi kan verge det med vår taushet. Mitt siste ord i dag er dette: Ære være den som, når det er det det gjelder, kan tie.

85

Kilde

Øksnevad, Toralf: Det lå i luften. Oslo 1946, s. 171-174.

URI

90 <https://www.virksommeord.no/tale/det-var-ikke-alltid-sa-lett>

95

100

105